

PM

2026-05-21

Anders Olsson
Telefon +26-178131
anders.olsson@gavle.se

Om IT-verksamhet, verksamhetsutveckling och digitalisering inför mål och ramar 2027-2029

Om IT-verksamhet, verksamhetsutveckling och digitalisering inför mål och ramar 2027-2029	1
Inledning	3
Samhällsutveckling inom digitaliseringsområdet	3
Digital infrastruktur på europeisk nationell nivå.	3
Bakgrund	3
Vad styr och hur påverkar det Gävle Kommun	3
EU's och Regeringens styrning	4
Kommunal samverkan inom Digitaliseringsområdet	5
Digitalisering, AI och IT-utveckling inom Gävle kommun.....	5
Digitalisering och AI	6
IT-och AI.....	7
IT-Säkerhet	7
Finansiering nyttor, kostnadsutveckling och påverkande faktorer	8
Digitalisering och AI	8

Inledning

Detta dokument beskriver verksamheten och utvecklingen inom IT och Digitalisering inom Gävle kommun med fokus på de fyra sektorerna och dess verksamhetsbehov.

Samhällsutveckling inom digitaliseringsområdet

Digital infrastruktur på europeisk nationell nivå.

Bakgrund

Det sker sedan många år en successiv utveckling av en gemensam infrastruktur på europeisk och nationell nivå. Syftet med utvecklingen är i först hand att skapa goda förutsättningar för medborgare och företag att lösa sina ärenden i relation till det offentliga men också att skapa förutsättningar för samhällsutveckling och en effektiv offentlig förvaltning.

Denna infrastruktur består av flera komponenter:

De tekniska som kan vara allt från bredband till olika typer av tjänster som digital post, e-legitimationer, fullmaktshantering eller informationstjänster för folkbokföringsuppgifter eller geografisk information.

De juridiska som reglerar olika typer av frågeställningar för ett tryggt nyttjande av digital teknik i olika processer men också för att sätta press på offentliga aktörer att komma vidare exempel på denna typ av lagstiftning är GDPR, Cybersäkerhetslagen och NIS2 som riktar in sig på informations-, personuppgifts- och cybersäkerhet och SDG förordningen som förskriver hur offentliga aktörer skall utveckla digitala tjänster för informationsutbyte och rapportering med och till myndigheter.

De infologiska som handlar om att ha tillgång till kvalitativ data inom olika områden men också om att dela och samutnyttja verksamhetsinformation mellan och inom organisationer.

Vad styr och hur påverkar det Gävle Kommun

Inom digitaliseringsområdet finns det en hierarki av styrning som är relativt komplex. Styrningen sker både på Europeisk och nationell nivå och den sker i

flera perspektiv. Dels i form av en generell styrning men också genom en mer sektororienterad styrning exempelvis inom hälso- eller miljöområdet vilket gör det komplext för en kommun som ju per definition till skillnad en statlig myndighet har beröringspunkter med i princip alla sektorer i samhället på ett eller annat sätt och därför förväntas införa många olika lösningar samtidigt.

Utan att gå in på alla detaljer kan man på en övergripande nivå följa och förstå styrningen genom följande program och strategier.

EU's och Regeringens styrning

Inom EU beskrivs utvecklingen inom ramen för policyprogrammet för det digitala decenniet 2030 (*Digital decade 2030*)

På nationell nivå har regeringen i maj 2025 presenterat en *digitaliseringsstrategi* för perioden 2025-2030 vilken ger riktningen för den kommande perioden. Denna fokuserar på fem områden.

- Digital kompetens
- Digitalisering av näringslivet
- Digitalisering av den offentliga förvaltningen
- Digitalisering av välfärden
- Konnektivitet (datakommunikation)

I strategin också tre strategiska mål:

AI och ny teknik: I Sverige ska AI och framväxande tekniker användas och utvecklas för att driva samhällsnytta, hållbar utveckling, konkurrenskraft och innovation.

Data: Sverige ska ha en robust och säker nationell datainfrastruktur som möjliggör standardiserad, effektiv och hållbar delning och användning av data där den personliga integriteten värnas.

Säkerhet: Sverige ska ha hög digital motståndskraft och tillförlitlighet för att användare och tjänster ska vara säkra och information ska vara säker

För den mer praktiska realiseringen av strategin svarar Digg-myndigheten för digital förvaltning (från 2027 efter sammanslagning med PTS Digitaliseringsmyndigheten) och olika sektorsmyndigheter. I detta arbete är SKR direkt och via kommunala representanter involverade för att det kommunala perspektivet och våra förutsättningar skall beaktas i den kommande utvecklingen.

Genom denna övergripande styrning skapas ett stort antal initiativ som vi kommuner behöver förhålla oss till och efter bästa förmåga genomföra. Det skapar ett stort tryck på såväl våra gemensamma funktioner inom Digitalisering, IT, Juridik, Informationssäkerhet och IT-säkerhet men inte minst våra kärnverksamheter som behöver göra betydande utvecklingsinsatser och förändringsarbeten.

Kommunal samverkan inom Digitaliseringsområdet

Det utveckling som beskriva ovan är ju svår för enskilda kommuner, i synnerhet de mindre, att hantera och följa med i. Samtidigt är det viktigt att vi kommuner går "hand i hand" i utvecklingen i synnerhet om vi som gemensam kraft vill påverka utvecklingen. Därför startade SKR under 2024 en gemensam aktivitet *Handslaget* (för välfärdsutveckling genom digitalisering) i syfte att samordna och stödja Sveriges kommuner inom området. Handslaget har fått stort genomslag och majoriteten av kommunerna deltar nu i olika aktiviteter initierat genom handslaget. Exempel på aktiviteter som drivs i detta forum är

- Införande av digital post
- Säker digital kommunikation mellan myndigheter
- Gemensam plattform för Gymnasieantagning
- Införande av välfärdsteknik
- Kravställning för informationsinhämtning från myndigheter (GIF)

Nya initiativ bereds och startas successivt och aktuellt just nu är initiativ inom Cybersäkerhet och AI samt ett initiativ för att skapa förutsättningar för det digitala invånarmötet (GSIM) där syftet är att skapa enhetliga lösningar för medborgares och företags kontakter med myndigheter och strävan mot att uppgifter bara skall behöva lämnas till det offentliga en gång. Detta är områden som pekas ut i EU's och Regeringens strategier som avgörande för framtiden och som åtföljs av mer tvingande regleringar framöver.

Handslaget är så här långt framgångsrikt och helt nödvändigt för Gävle kommun att både verka inom, följa med i och genomföra överenskomna initiativ men också för kommunkollektivet som helhet.

Digitalisering, AI och IT-utveckling inom Gävle kommun

Det är emellanåt begreppsförvirring kring vad som är vad inom det här området men som vi valt att resonera är Digitalisering utveckling av verksamhet med stöd av digital teknik som involverar förändrade processer, nya arbetssätt och nya förmågor medan IT är all den teknik vi använder för att stödja vår verksamhet inklusive infrastruktur för kommunikation, datacenter, datorer, telefoner, system och programvaror. AI är egentligen "bara" en teknik bland många andra med då den är så aktuell och potentiellt så omvälvande beskrivs den lite mer ingående här än andra förekommande tekniker.

Digitalisering och AI

Kommunens digitaliseringsarbete drivs och samordnas i en mening av IT- och utvecklingsavdelningen i form av omvärldsbevakning och samordning av kommunens kontakter utåt mot myndigheter, SKR och andra kommuner samt tillhandahållande av stöd och resurser till våra verksamheter i synnerhet kommunens sektorer.

Men det är ju i första hand i sektorerna som utvecklingen sker vilket kräver att vi avsätter resurser för nödvändig utveckling både inom avdelningen och i våra verksamheter. Som beskrivits ovan ökar kraven från omgivningen på insatser både förutsättningsskapande som anslutning till olika nationella tjänster som och mer verksamhetspåverkande och ibland tvingande som SDG förordningen som handlar om "en digital ingång" för medborgare och företag inom EU till kommunens service.

Aktuella frågor under 2027 är utöver aktiviteter i kommunala handslaget och fortsatt anslutning till europeisk och nationell infrastruktur som beskrivits ovan vidareutveckling av vår datahantering.

Där vi idag har en splittrad och emellanåt ur informationssäkerhetsperspektiv otillfredsställande lagring av vår information en viktigt men kanske inte så spännande insats. Den är dock en förutsättning för vår fortsatta digitalisering i allmänhet och definitivt för ett tryggt och kontrollerat införande av AI i synnerhet.

En annan aktivitet som är angelägen är införande av e-tjänstelegitimationer där ramverk och teknik nu finns tillgängliga och behövs i våra verksamheter liksom för att på sikt även underlätta moderna inloggningsförfaranden.

I sammanhanget kring datahantering behöver vi även utveckla vår förmåga att utbyta information mellan system intern och externt.

AI-området är ett brett område som påverkar alla verksamheter, inom Digitaliseringsområdet är det ett verktyg för verksamhetsutveckling i olika former men det är också ett område där vi behöver jobba betydligt mer med styrning och stöd vid införande. I dagsläget har vi skapat ett AI-råd med representanter för olika verksamheter och specialistområden, IT-säkerhet,

Informationssäkerhet, AI, Juridik, HR och ekonomin, i syfte att styra och vägleda. Det är dock svårt att få tillräcklig kraft i styrning och stöd då tillgängliga resurser är för små för det arbete som skulle behöva utföras. Vi har också relativt långa beslutsvägar för styrning vilket är svårt att hantera inom ett område med väldigt snabb utveckling. Viktigt att understryka är att AI kommer att ge stor verksamhetspåverkan på alla områden och att det är strategiskt viktigt att följa med i utvecklingen men med ett etiskt och säkert förhållningssätt.

IT-och AI

Verksamhetsområde IT är idag den största delen av IT-och utvecklingsavdelningen och levererar i princip alla IT-förutsättningar till koncernen. Det innebär grundläggande funktioner som datakommunikation, nätverk, lagring, systemdrift, datorer, telefoni, telefoner, programvaror och support. Verksamheten bedrivs idag som en blandning av egen verksamhet och "outsoursade" funktioner. Ungefär två tredjedelar av verksamhetens kostnader är köp av varor och tjänster. I princip alla kostnader fördelas baserat på användning till kommunkoncernens användare.

Inom området är en betydande del av verksamheten drift, underhåll och vidareutveckling av den befintliga teknikplattformen. Ett betydande inslag i verksamheten är satt successivt upphandla och förnya avtal för vår försörjning av IT liksom att stödja våra verksamheter i deras upphandling av systemlösningar. Underhåll innebär att löpande uppgradera tekniska lösningar eller den tekniska mjukvaruplattform som finns i våra personliga datorer vilket är mer krävande än man kanske kan föreställa sig.

AI ur ett IT-perspektiv är naturligtvis ett verktyg som kan effektivisera den egna verksamheten men i det här sammanhanget är det ju också att leverera rätt förutsättningar. Dels genom vår plattform från Microsoft men också kapacitet för att ge tillgång till olika AI-förmågor, interna och externa, till våra verksamheter baserat på bland annat informationssäkerhets-, sekretess- och personuppgiftskrav. Här är vi bara i början på vilka insatser det kommer att krävas.

Aktuella aktiviteter i IT-verksamheten under den närmaste tiden är delvis starkt kopplade till utvecklingen inom digitaliseringsområdet, vi behöver jobba med vår datalagring vilket utöver hantering och klassificering av filer och dokument också för en effektiv hantering kommer att kräva etablering av en modern dataplattform. Vi är också i nuläget i en process att införskaffa en modern plattform och kompetens för det som kallas dataintegrationer (informationsutbyte mellan system)

IT-Säkerhet

IT-säkerhetsområdet har under de senaste åren varit föremål för stor uppmärksamhet med tanke på det försämrade säkerhetsläget globalt men också baserat på en ökande kriminell aktivitet. Gävle kommun har under de senaste åren gjort betydande satsningar inom området och vi har idag bra

verktyg för skydd, övervakning och incidenthantering. Tyvärr så utvecklas hoten och vi kommer fortsatt behöva lägga betydande resurser inom området för att bibehålla ett ändamålsenligt skydd. Inriktningen är att så långt möjligt hindra olika typer av störningar men också att om det trots det sker incidenter kunna begränsa skadan och så snart som möjligt kunna återgå till normal drift. Trots detta är det viktigt att våra verksamheter har kontinuitetsplaner för att hantera situationer där IT-miljön helt eller delvis är utslagen.

Ett ökande hot som inte primärt siktar på att göra intrång och komma åt känslig information är att utnyttja sårbarheter för att störa vår verksamhet och skapa osäkerhet i samhället, det kan röra sig om att störa demokratiska processer, vård eller försörjning med el och vatten och här behöver vi tillsammans göra analyser av eventuella sårbarheter och vid behov öka vår motståndskraft.

Finansiering nyttor, kostnadsutveckling och påverkande faktorer

Digitalisering och AI

Kostnaderna för IT- och utvecklingsavdelningen resurser inom digitaliseringsområdet finansieras idag med kommunbidrag, projektmedel i Kommunstyrelsens budget, och till viss del baserat på intäkter från sektorer och bolag. I och med att dessa kommunbidragsmedel inte räknas upp i takt med kostnadsutvecklingen på samma sätt som "vanliga kommunbidrag" samtidigt som behoven ökar så fördelas en ökande del av kostnaden till de verksamheter som nyttjar tjänsterna. Här skulle vi behöva en förändrad modell för finansieringen av den befintliga verksamheten inom avdelningen.

Den i detta dokumentbeskrivna utvecklingen inom digitaliseringsområdet kommer att kräva resurser inom avdelningen och ute i våra verksamheter för att genomföra, nyttorna kommer att uppstå i avdelningar på SG samt i sektorer och bolag men kräver samtidigt resurser för genomförande, det är inte realistiskt att tro att detta i sin helhet går att genomföra inom ramen för befintliga budgetar, det kommer att krävas betydande investeringar inte minst i nedlagd tid.

Inom AI-området finns idag inga specifikt avsatta resurser utan det som genomförs idag sker genom omprioritering av resurser från befintliga digitaliseringsinsatser och vilket är olyckligt ur ett digitaliseringsperspektiv och otillräckligt ur ett AI perspektiv.

Med tanke på att det beroende vilken insats om prioriteras är svårt att på förhand peka ut vilken kostnad som kommer att belasta vilken verksamhet vore det önskvärt att för den här typen av utveckling skapa en gemensam utvecklingsbudget för digitalisering och AI som fördelades i takt med beslut om insatser.

IT och AI

Kostnadsutvecklingen inom IT-området påverkas av flera faktorer men det är framförallt två delar som har stor betydelse. Dessa är kostnadsutvecklingen för varor och tjänster på marknaden samt vilka volymer IT-utrustning och tjänster kommunkoncernen köper in.

Under de senaste åren har kostnadsutvecklingen för varor och tjänster av olika skäl varit i hög inom vissa områden senast inför 2026 när programvarulicenser för Microsoftplattformen ökade kraftigt i samband med förnyelse av vårt avtal.

Inför de kommande åren är det svårt att förutspå kostnadsutvecklingen men inom ett område har vi idag tydliga indikationer på kraftigt ökande priser och det är hårdvaruområdet där global komponentbris både beroende på global oro och enormt hög efterfrågan på halvledare från AI-datacenter har skapat en brist på komponenter till datorer och telefoner vilket kommer att påverka våra verksamheter i takt med att vi förnyar den typen av utrustning. Vi känner idag inte till hur stora prisökningarna blir men som räkneexempel kan anges att 10% kostnadsökning för persondatorer ungefär motsvarar en årlig kostnadsökning om ca 1.5 Mkr för kommunkoncernen där en stor andel av vår utrustning finns inom utbildningsverksamheten. Vi kommer att försöka möta dessa kostnadsökningar med att nyttja datorerna längre tid och därmed minska utbytestakten.

När det gäller volymer generellt så ökar koncernen som helhet sitt användande av IT vilket leder till sammantaget ökande IT-kostnader. Under de senaste åren har ökningen av antalet användare planat ut något och medvetenheten om att avveckla resurser exempelvis när medarbetare slutar eller byter uppgifter har ökat vilket har givit positiva ekonomiska effekter.

Kostnadsutvecklingen inom AI området är svår att uppskatta med tanke på att volymen på den kommande användningen är okänd men det plattformar som kommer att användas kommer precis som andra produkter att medföra ökade kostnader både för systemlösningar och användningsavgifter, i dagsläget har vi endast genomfört pilotstudier med AI-verktyg och där har kostnaden hanterats som en utvecklingskostnad där kostnaden för personliga AI löningar kostar i storleksordningen 300 kr/månad och användare och en AI plattform för att bygga sk AI assistenter kostar i storleksordningen 50-100 000 kr/ månad. Om vi, av säkerhetsskäl skall investera i hårdvara för att ha egen driftskapacitet tillkommer ytterligare kostnader.

Anders Olsson
IT- och Utvecklingsdirektör
IT- och utvecklingsavdelningen